

POSTANOWIENIE

Dnia 20 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa E. N., H. N. i S. N.

przeciwko (...) Bank S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20 stycznia 2020 r.,

na podstawie art. 732 w zw. z art. 755 § 1 k.p.c. w zw. z art. 179 § 3 k.p.c. w zw. z art. 267 akapit 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w zw. z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, a także w zw. z art. 178 ust. 1, art. 180 ust. 1 oraz art. 183 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, do czasu rozstrzygnięcia kwestii wstępnej po udzieleniu przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) odpowiedzi na pytania prawne (prejudycjalne) zawarte w postanowieniu Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2019 r. oraz podjęcia dalszych czynności przez Sąd Najwyższy w niniejszym składzie, które Sąd ten uzna za konieczne w następstwie oraz w związku z rozstrzygnięciem (odповідzią) TSUE lub z czynnościami jego organów, w celu zapewnienia tymczasowej ochrony sądowej praw gwarantowanych w porządku prawnym Unii,

I. pomija przepisy ustawowe oraz przepisy aktów niższej rangi i nakazuje pomijać ich stosowanie w zakresie, w jakim stałoby to na przeszkodzie osiągnięciu powyższego celu, a w związku z tym w szczególności:

1. zawiesza, w zakresie wskazanym w pkt II-III, stosowanie:

a) art. 82-84 oraz art. 86 i art. 87 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r., poz. 5 ze zm.),

b) odpowiednich znajdujących zastosowanie lub mających być zastosowanymi w postępowaniu przed Sądem Najwyższym albo innym właściwym sądem, także związkowo, przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, w tym art. 45, art. 48, art. 49, art. 52, art. 189, art. 379, art. 388, art. 390, art. 395, art. 397, art. 398¹⁵, art. 412-413, art. 424¹⁰, art. 424¹¹ § 2 k.p.c.,

— niezależnie od zmian tych przepisów, które wejdą w życie po wydaniu niniejszego postanowienia, jak również ewentualnie innych, później wydanych odpowiednich przepisów, obejmujących tożsame kompetencje i tryb postępowania, w zakresie, w jakim wydane na ich podstawie:

ba) uchwała, wyrok lub postanowienie Sądu Najwyższego obejmowałyby rozstrzygnięcie w zakresie uznania sędziego Sądu Najwyższego za osobę podlegającą wyłączeniu, osobę nieuprawnioną, a także w zakresie uznania sprzeczności z przepisami prawa składu tego Sądu, w szczególności na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. oraz art. 741 k.p.c., w związku z postępowaniem, w którym został wybrany jako kandydat na urząd sędziego, a także powołany sędzią Sądu Najwyższego,

bb) uchwała, wyrok lub postanowienie Sądu Najwyższego mogłyby w jakikolwiek inny sposób, choćby pośrednio, podważać ważność postępowania lub skuteczność czynności Sądu w sprawie w niniejszym składzie,

bc) jakiegokolwiek orzeczenie, w tym uchwała, wyrok lub postanowienie Sądu Najwyższego, prowadziłyby do umorzenia postępowania, zmiany składu w związku ze sposobem jego wyboru jako kandydata do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego, do rozpoznawania zagadnień prawnych dotyczących skuteczności powołania sędziego Sądu Najwyższego, do oceny i zmiany składu, który podjął czynności

mające wpływ na postępowanie w niniejszej sprawie, a także sędziego Sądu Apelacyjnego w (...), który uczestniczył w składzie, który wydał wyrok z 28 lutego 2019 r. sygn. akt I ACa (...),

bd) rozstrzygnięcie jakiegokolwiek sądu dotyczyłoby ustalenia nieistnienia stosunku służbowego sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego Sądu Apelacyjnego w (...), który uczestniczył w składzie, który wydał wyrok z 28 lutego 2019 r. sygn. akt I ACa (...), z uwagi na okoliczności faktyczne lub prawne wyboru jako kandydata do pełnienia urzędu sędziego, w zakresie objętym choćby jednym z pytań prawnych (prejudycjalnych), z którymi Sąd Najwyższy wystąpił do TSUE postanowieniem z 18 grudnia 2019 r.,

2. zawiesza stosowanie § 15 oraz § 83a rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - Regulamin Sądu Najwyższego (Dz. U. z 2018 r., poz. 660 z późn. zm.), oraz innych odpowiednich przepisów Regulaminu Sądu Najwyższego, a także ewentualnie przepisów tego Regulaminu, przyjętych po dniu wydania niniejszego postanowienia, obejmujących tożsame kompetencje i tryb postępowania, w zakresie, w jakim Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami Izby Cywilnej lub jakikolwiek inny organ Sądu Najwyższego, byłby na ich podstawie upoważniony do podejmowania czynności organizacyjnych, w tym do wyznaczania składu Sądu Najwyższego, o ile uniemożliwiałyby lub utrudniały osiągnięcie skutków, o których mowa w pkt III,

3. zawiesza stosowanie art. 203 k.p.c. w zw. z art. 355 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., w zakresie skuteczności cofnięcia skargi kasacyjnej w sprawie o sygn. akt V CSK 347/19,

II. Zabezpieczenie, o którym mowa w pkt I.1 oraz I.3, obejmuje zawieszenie stosowania przepisów będących podstawą prawną

uchwał, także o mocy zasady prawnej, wyroków lub postanowień, które miałyby zostać podjęte po wydaniu niniejszego postanowienia, w składach z udziałem osób, których wyboru jako kandydatów lub powołań do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego sądu powszechnego dotyczą pytania prawne zawarte w postanowieniu Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2019 r., choćby powołania te jedynie poprzedzały powołanie na urząd sędziego Sądu Najwyższego;

III. Zabezpieczenie, o których mowa w pkt I.1-I.3, obejmuje zawieszenie stosowania odpowiednich przepisów w zakresie, w jakim wykonanie określonych w nich kompetencji lub uprawnień uniemożliwiałoby lub utrudniało otrzymanie przez Sąd Najwyższy w niniejszym składzie odpowiedzi TSUE na pytania prawne (prejudycjalne) zawarte w postanowieniu Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2019 r., uniemożliwiałoby lub utrudniało dokonanie przez Sąd Najwyższy w jakimkolwiek składzie wykładni w zgodzie z odpowiedzią TSUE, bądź też uniemożliwiałoby lub utrudniało podjęcie przez Sąd Najwyższy kolejnych czynności w zgodzie z odpowiedzią lub innym rozstrzygnięciem TSUE., a także z czynnościami jego organów lub na skutek ich wydania, które Sąd Najwyższy uzna za konieczne;

Sąd Najwyższy stwierdza, że niniejsze postanowienie jest wykonalne z dniem 20 stycznia 2020 r. Warszawa, 20 stycznia 2020 r.

UZASADNIENIE

Kodeks postępowania cywilnego wskazuje podstawę do zastosowania środka zabezpieczającego w postaci unormowania praw i obowiązków stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania (art. 755 § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz zawieszenie postępowania egzekucyjnego lub innego postępowania zmierzającego do wykonania orzeczenia (art. 755 § 1 pkt 3 k.p.c.). Z uwagi na to,

że wątpliwości Sądu Najwyższego zawarte w pytaniach prawnych (prejudycjalnych) skierowanych do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w postanowieniu z 18 grudnia 2019 r. dotyczą dopuszczalności i skutków kwestionowania statusu sędziego, powołanego w procedurze konstytucyjnej, w tym przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, poprzez uznanie braku niezależności sądu w składzie z udziałem powołanego sędziego, bez konieczności oceny wpływu sposobu i okoliczności procedury nominacyjnej na jego niezależność (niezawisłość) w konkretnej sprawie, a zatem *in abstracto*, konieczne jest zawieszenie stosowania art. 82, art. 83 oraz art. 87 ustawy o Sądzie Najwyższym, odpowiednich mogących znajdować zastosowanie w sprawie przepisów, w tym Kodeksu postępowania cywilnego, a także rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - Regulamin Sądu Najwyższego, również w ich brzmieniu (zmienionym) po dniu wydania niniejszego postanowienia, oraz innych później wydanych przepisów obejmujących tożsame kompetencje i tryb postępowania.

Zabezpieczeniu podlega prawo do niezależnego i prawidłowo obsadzonego sądu w rozumieniu norm traktatowych, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz rozumianego jako prawo do skutecznego środka w rozumieniu art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej nr L 095, 21/04/1993, s. 0029-0034) w odniesieniu do spraw, w których Sąd obowiązany jest z urzędu do oceny przesłanek uznania postanowienia umownego za niedozwolone.

Sąd krajowy, w tym Sąd Najwyższy, ma jak najszersze możliwości, jeśli chodzi o wystąpienie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, gdy uzna, że w zawisłej przed nim sprawie pojawiły się pytania związane z wykładnią lub oceną przepisów prawa Unii wymagające rozstrzygnięcia z ich strony (zob. w szczególności wyroki TSUE: z 16 stycznia 1974 r. w sprawie 166/73 *Rheinmühlen-Düsseldorf*, Rec. s. 33, pkt 3; z 27 czerwca 1991 r. w sprawie C-348/89 *Mecanarte*, Rec. s. I-3277, pkt 44; z 16 grudnia 2008 r. w sprawie C-210/06 *Cartesio*, Zb.Orz. s. I-9641, pkt 88). W świetle orzecznictwa TSUE Sąd nie tylko może, ale wręcz obowiązany jest wówczas wystąpić z pytaniem prawnym. Dotyczy to w szczególności postępowań przed Sądem

Najwyższym, tj. w przypadku braku drogi odwoławczej od jego orzeczeń. Stosując przepisy procesowe Sąd ten pomija unormowania prawa krajowego, które stają na przeszkodzie osiągnięciu celu pytania prawnego (prejudycjalnego), a postępowanie przed nim powinno toczyć się z uwzględnieniem standardów orzeczniczych TSUE służących ochronie skuteczności orzeczeń tego Trybunału, i w tym sensie wynikających z gwarancji traktatowych.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w celu zapewnienia pierwszeństwa prawa Unii funkcjonowanie tego systemu współpracy wymaga, by sąd krajowy miał swobodę zwrócenia się do Trybunału Sprawiedliwości z każdym pytaniem prejudycjalnym, jakie uważa za niezbędne i to na każdym etapie postępowania wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 22 czerwca 2010 r., w połączonych sprawach C-188/10 i C-189/10, *Azezi Melki i Selim Abdeli*, ECLI:EU:C:2010:206).

Ponadto w świetle utrwalonego orzecznictwa TSUE oraz wynikającego z niego standardu, byłyby sprzeczne z wymaganiami wynikającymi z samej natury prawa Unii Europejskiej wszelkie przepisy obowiązujące w krajowym porządku prawnym oraz wszelka praktyka legislacyjna, administracyjna lub sądowa, powodujące ograniczenie skuteczności prawa Unii poprzez odmowę przyznania sądowi, w którego kompetencji leży jego zastosowanie, uprawnienia do uczynienia, w momencie stosowania tego prawa, wszystkiego, co niezbędne do pominięcia krajowych przepisów ustawowych stojących na przeszkodzie, nawet tymczasowo, pełnej skuteczności prawa Unii (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 9 marca 1978 r. w sprawie *Simmenthal*, ECLI:EU:C:1978:49, pkt 22; a także wyrok z 19 czerwca 1990 r. w sprawie C-213/89 *Factortame i in.*, ECLI:EU:C:1990:257). Oznacza to nakaz stosowania przepisów prawa krajowego w taki sposób, aby umożliwiały pełne urzeczywistnienie orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości. Należy przypomnieć, że w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, sąd krajowy, w tym także Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie, zachowuje swobodę stosowania wszelkich niezbędnych środków w celu zapewnienia tymczasowej ochrony sądowej praw gwarantowanych w porządku prawnym Unii (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 22 czerwca 2010 r., w połączonych sprawach C-188.10 i C-189/10, *Azezi Melki*

i *Selim Abdeli*). Z tych względów Sąd Najwyższy uznaje wydanie niniejszego postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia z urzędu poprzez zawieszenie stosowania wskazanych w postanowieniu przepisów za konieczne.

Z tych samych powodów konieczne jest też powstrzymanie się od chwili wydania niniejszego postanowienia przez organy Sądu Najwyższego od podejmowania działań, które w jakikolwiek sposób uniemożliwiłyby lub utrudniły wykonanie postanowienia z 18 grudnia 2019 r. Konieczność ta także wynika z potrzeby zagwarantowania skuteczności wyrokowi TSUE wydanemu w niniejszej sprawie, ze względu na powszechną moc wiążącą wykładni orzeczeń tego Trybunału. Wynika to z zasady *acte éclairé* (zob. w szczególności wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 29 lutego 1984 r., 77/83, *Srl-CILFIT* i inni oraz *Lanificio di Gavardo SpA* przeciwko *Ministero della sanita*, ECLI:EU:C:1984:91).

Nakaz ten wynika też ze skuteczności wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej *ex tunc*, to jest od daty wejścia w życie przepisów prawa unijnego podlegających wykładni (zamiast wielu zob. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 27 marca 1980 r., *Amministrazione delle Finanze dello Stato p. Denavit Italiana Srl*, 61/79, ECLI:EU:C:1980:100 oraz z 4 czerwca 2009 r. w sprawie C-8/08 *T-Mobile i in.*, ECLI:EU:C:2009:343).

Zabezpieczenie ma pozostawać w świetle powołanego orzecznictwa skuteczne, tj. prowadzić do zapewnienia realnej tymczasowej ochrony sądowej praw gwarantowanych w porządku prawnym Unii.

Sąd Najwyższy w celu urzeczywistnienia powyższych kompetencji uznał za konieczne udzielenie zabezpieczenia w niniejszej sprawie, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 czerwca 1990 r., *Factortame i in.*, C-213/89, EU:C:1990:257. Zabezpieczenie ma służyć umożliwieniu otrzymania odpowiedzi na sformułowane przez Sąd Najwyższy pytania prawne (prejudycjalne), do podważenia których nie powinny prowadzić czynności organizacyjne lub procesowe, w tym orzecznicze, podejmowane po podjęcia niniejszego postanowienia. Z tych względów konieczne było zastosowanie, pomimo zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., w zw. z art., 391 § 1 k.p.c., udzielenie

zabezpieczenia, stosując *mutatis mutandis* z uwagi na wymagania wynikające z orzecznictwa TSUE, art. 179 § 3 k.p.c.

Właściwy do udzielania zabezpieczenia jest w niniejszej sprawie Sąd Najwyższy, a to z uwagi na fakt, iż dokonywane jest ono z urzędu, gdy tymczasem zabezpieczenie przez sąd pierwszej instancji jest udzielane jedynie w przypadku wniosku (zob. art. 734 § 1 *in fine* k.p.c.). W związku z tym Sąd Najwyższy nie dostrzega potrzeby, odmiennie niż uczynił to w postanowieniu z 2 sierpnia 2018 r., sygn. akt III UZP 4/18, stwierdzenia niezgodności z prawem Unii art. 734 § 1 zdanie 2 i 3 k.p.c., skoro przepis ten w zakresie, w jakim dotyczy rozpoznania wniosku o udzielenie zabezpieczenia, w niniejszej sprawie nie znajduje zastosowania.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem TSUE, przy ustalaniu, czy organ odsyłający ma charakter „sądu” w rozumieniu art. 267 TFUE, co jest kwestią podlegającą wyłącznie porządkowi prawnemu Unii, Trybunał bierze pod uwagę zespół przesłanek, takich jak w szczególności ustawowe umocowanie istnienia organu, jego stały charakter, obligatoryjny charakter jego jurysdykcji, kontrydiktoryjność postępowania, stosowanie przez organ przepisów prawa oraz jego niezawisłość (wyroki TSUE: z 17 września 1997 r. w sprawie C-54/96 *Dorsch Consult*, ECLI:EU:C:1997:413, pkt 23; z 19 kwietnia 2012 r. w sprawie C-443/09 *Grillo Star*, ECLI:EU:C:2012:213, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo). W ocenie Sądu Najwyższego dla umożliwienia jej skutecznej realizacji, kompetencja oceny wykładni norm prawa Unii w odniesieniu do rozpoznawanego zagadnienia należy do Trybunału i nie może być uznana za rozstrzygniętą albo podlegającą ocenie z pominięciem Trybunału przez sąd krajowy lub jakikolwiek inny organ władzy publicznej. Stanowiłoby to zaprzeczenie istoty i funkcji instytucji pytań prejudycjalnych, a także zasady pierwszeństwa prawa Unii oraz zasady *nemo iudex in causa sua* wówczas, gdyby oceny tej miał dokonywać sąd z udziałem sędziów, których statusu, choćby pośrednio, dotyczy zagadnienie objęte treścią pytania prawnego (prejudycjalnego).

Dla umożliwienia skutecznej realizacji powyższego celu, będącego obowiązkiem Sądu Najwyższego, konieczne jest także uniemożliwienie zapobieżenia uzyskaniu odpowiedzi na pytania prawne (prejudycjalne) poprzez

wydanie uchwał Sądu Najwyższego o mocy zasady prawnej, które podważałoby prawidłowość składu sądu z uwagi na okoliczności faktyczne lub prawne towarzyszące nominacji sędziego uczestniczącego w tym składzie, jak również innych sprzecznych z ustaleniami Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 19 listopada 2019 r. i jawnie antykonstytucyjnych skutków. Zastosowanie przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym poprzez związanie uchwałą mającą moc zasady prawnej w tym przypadku także prowadziłoby do naruszenia zobowiązań wynikających z Traktatów, a tym samym Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, która wyklucza nie tylko możliwość usunięcia sędziego z urzędu (art. 180 ust. 1), lecz również obejście tego zakazu poprzez dążenie do powstania skutku tożsamego usunięciu, także poprzez uznanie jako zasady generalnej nieważności postępowania z udziałem sędziego z uwagi na rzekome nieprawidłowości w procedurze nominacyjnej. Kompetencja taka nie wynika z dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zaś ustalenie skutków oceny braku niezależności z powodu okoliczności faktycznych i prawnych towarzyszących nominacjom sędziowskim jest przedmiotem pytań prawnych (prejudycjalnych) w niniejszej sprawie.

Sąd Najwyższy przypomina ponadto, że wydanie analogicznych środków zabezpieczających w postaci zawieszenia stosowania ustawy zostało uznane za konieczne w postanowieniu Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2018 r., sygn. akt III UZP 4/18, w ramach którego Sąd Najwyższy również przedstawił pytania prawne (prejudycjalne) Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zważywszy powyższą okoliczność należy uznać, że zawieszenie stosowania odpowiednich przepisów oraz nakaz powstrzymania się od ich stosowania stanowi zatem nie tylko konieczny, ale z pewnością także dopuszczalny i skuteczny środek służący uniemożliwieniu osiągnięcia celu, któremu służy wystąpienie do TSUE z pytaniami prawnymi (prejudycjalnymi).

W świetle niniejszego postanowienia wykluczone jest zatem podejmowanie jakichkolwiek działań, które uniemożliwiłyby lub utrudniły odpowiedź Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz rozstrzygnięcie kwestii wstępnej po udzieleniu przez Trybunał tej odpowiedzi.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

aj